

**Tarybos išvados dėl ikimokyklinio ugdymo ir pradinio ugdymo vaidmens skatinant kūrybingumą,
novatoriškumą ir skaitmeninę kompetenciją**

(2015/C 172/05)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

ATSIŽVELGDAMA Į SAJUNGOS DEDAMAS PASTANGAS SUKURTI SKAITMENINĘ EKONOMIKĄ ⁽¹⁾,

ATSIŽVELGDAMA Į:

1. 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, kurioje žinios, gebėjimai ir nuostatos, reikalingi norint ugdyti skaitmeninę kompetenciją ⁽²⁾, apibrėžiami kaip viena iš bendrųjų kompetencijų, reikalingų visų žmonių asmens savirealizacijai ir tobulėjimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei įtraukčiai ir užimtumui ⁽³⁾, ir kurioje akcentuojama, kad švietimui ir mokymui tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant, kad visi jaunuoliai turėtų galimybę ugdyti ir gilinti tokią kompetenciją;
2. 2008 m. gegužės 22 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybės atstovų išvadas dėl kūrybingumo ir inovacijų skatinimo pasitelkiant švietimą ir mokymą, kuriose visų pirma pabrėžtas itin svarbus mokytojų bei mokymosi aplinkos vaidmuo puoselėjant ir remiant kiekvieno vaiko kūrybinį potencialą ⁽⁴⁾;
3. 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvadas dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos ⁽⁵⁾, kuriose nustatyta, kad vienas iš keturių šios programos strateginių tikslų yra kūrybingumo ir novatoriškumo stiprinimas visuose švietimo ir mokymo lygiuose, ir kuriose nurodyta, kad vienas iš pagrindinių uždavinių šioje srityje yra svarbiausių universaliųjų gebėjimų, pavyzdžiui, skaitmeninės kompetencijos, įgijimas;
4. 2009 m. lapkričio 27 d. Tarybos išvadas dėl žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo skaitmeninėje aplinkoje, kuriose pabrėžiama, kad reikia skatinti ne tik platesnes galimybes naudotis naujomis technologijomis, bet ir atsakingą naudojimąsi jomis ⁽⁶⁾;
5. 2011 m. gegužės 20 d. Tarybos išvadas dėl ankstyvojo ugdymo ir priežiūros (AUP) ⁽⁷⁾, kuriose pripažinta, kad aukštos kokybės ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra papildo šeimai tenkanti pagrindinį vaidmenį ir yra esminis kalbos įgūdžių įgijimo, sėkmingo mokymosi visą gyvenimą, socialinės integracijos, asmeninio tobulėjimo ir galimybės įsidarbinti pagrindas ir kartu skatina tiek kognityvinių, tiek nekognityvinių gebėjimų įgijimą;
6. 2011 m. lapkričio 29 d. Tarybos išvadas dėl kultūrinių bei kūrybinių kompetencijų ir jų vaidmens kuriant Europos intelektinį kapitalą ⁽⁸⁾, kuriose pripažinta, kad tokios kompetencijos yra tvaraus ir integracinio augimo Europoje šaltinis, visų pirma todėl, kad kuriami novatoriški produktai ir paslaugos;
7. 2011 m. lapkričio 29 d. Tarybos išvadas dėl vaikų apsaugos skaitmeniniame pasaulyje ⁽⁹⁾, kuriose pabrėžta, kad svarbu geriau informuoti vaikus apie galimus pavojus, su kuriais susiduriama skaitmeniniame pasaulyje, ir paraginta užtikrinti nuoseklumą mokyklose bei ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigose ugdant gebėjimą saugiai naudotis internetu ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis;
8. 2012 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvadas dėl raštingumo, kuriose nurodyta, kad švietimo sistemos ne visiškai išnaudoja naujų technologijų poveikį raštingumui ir kad peržiūrėjus mokymosi medžiagą ir metodus atsižvelgiant į didėjančią skaitmeninimą ir teikiant paramą mokytojams naujų pedagoginių metodų bei priemonių naudojimo srityje gali būti sustiprinta besimokančiųjų motyvacija ⁽¹⁰⁾;

⁽¹⁾ 2013 m. spalio 24–25 d. Europos Vadovų Tarybos išvados (dok. EUCO 169/13, I skirsnis, visų pirma 1–12 punktai).

⁽²⁾ „Skaitmeninė kompetencija siejasi su patikimu ir kritišku informacinės visuomenės technologijų (IVT) naudojimu darbe, leidžiant laisvalaikį ir bendraujant. Ji yra paremta pagrindiniais IRT įgūdžiais: kompiuterių naudojimu surandant, įvertinant, saugant, rengiant, pristatant informaciją ir ja keičiantis bei bendraujant ir dalyvaujant bendradarbiavimo tinkluose internete ir t. t.“

⁽³⁾ OL L 394, 2006 12 30, p. 10.

⁽⁴⁾ OL C 141, 2008 6 7, p. 17.

⁽⁵⁾ OL C 119, 2009 5 28, p. 2.

⁽⁶⁾ Dok. 15441/09.

⁽⁷⁾ OL C 175, 2011 6 15, p. 8.

⁽⁸⁾ OL C 372, 2011 12 20, p. 19.

⁽⁹⁾ OL C 372, 2011 12 20, p. 15.

⁽¹⁰⁾ OL C 393, 2012 12 19, p. 1.

9. 2012 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvadas dėl Europos strategijos dėl vaikams geresnio interneto ⁽¹⁾, kuriose akcentuota, kad padedant vaikams saugiai ir naudingai naudotis internetu teikiamomis galimybėmis svarbus vaidmuo tenka švietimo sektoriui ir tėvams ir kad mokytojai bei tėvai turi neatsilikti nuo nuolat vykstančių technologinių pokyčių;
10. 2014 m. gegužės 20 d. Tarybos išvadas dėl veiksmingo mokytojų rengimo, kuriose pabrėžta, kaip svarbu, kad mokytojai patys pakankamai gerai suprastų, kaip naudotis skaitmeninėmis mokymosi priemonėmis ir atviraisiais švietimo ištekliais, kad jais veiksmingai pasinaudotų mokydami ir sudarytų sąlygas besimokantiems ugdyti savo skaitmeninę kompetenciją ⁽²⁾,

TAIP PAT ATSIŽVELGDAMA Į ŠIŲ IŠVADŲ PRIEDE NURODYTĄ PAPILDOMĄ SUSIJUSIĄ INFORMACIJĄ, PRIPAŽIŠTA, KAD:

1. kūrybingumo, novatoriškumo ir skaitmeninės kompetencijos plėtojimas ugdymo ankstyvame amžiuje metu ⁽³⁾ gali duoti naudos vėliau, kadangi taip padedamas pagrindas tolesniam mokymuisi, sudaromos galimybės įgyti gerokai gilesnių žinių ir apskritai sustiprinamas kiekvieno vaiko gebėjimas plėtoti kūrybinio ir kritinio mąstymo gebėjimus bei tapti atsakingu piliečiu, kuris gyvens rytojaus Europoje ir kuris sugebės spręsti vis glaudžiau susieto ir globalizuoto pasaulio iššūkius;
2. gebėjimas diegti inovacijas ir kurti naujus produktus bei paslaugas daugiausia priklauso nuo gebėjimo pasinaudoti tuo, ką suteikia skaitmeninė revoliucija, kuri ekonomiką ir visuomenę keičia stulbinamu greičiu, o tai reiškia, kad artimiausiais dešimtmečiais ekonominė sėkmė priklausys, be kita ko, nuo piliečių, kurie gali pademonstruoti kūrybinius ir novatoriškus sugebėjimus ir kurie turi įgiję aukšto lygio skaitmeninę kompetenciją;
3. kad būtų patenkintas nuolat augantis vartotojų, kurie būtų kompetentingi skaitmeninėje srityje, ir IRT specialistų poreikis, Europa turi išspręsti uždavinį – suteikti galimybę kiekvienam piliečiui atskleisti savo kūrybinį ar inovacijų potencialą ir ugdyti savo skaitmeninę kompetenciją mokantis visą gyvenimą,

TODĖL SUSITARIA, KAD:

kūrybingumo ir novatoriškumo klausimu:

1. švietimo ir mokymo sistemoms kartu su neformalioju mokymuisi bei savišvieta turi tekti esminis vaidmuo nuo ankstyvo amžiaus plėtojant kūrybinius ir novatoriškus gebėjimus, kurie yra svarbiausi veiksniai ne tik didinant būsimą ekonominę konkurencingumą ir gerinant galimybes įsidarbinti ateityje, bet, nemažiau svarbu, ir skatinant asmens savirealizaciją bei tobulėjimą, socialinę įtrauktį ir aktyvų pilietiškumą;
2. mokytojams ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistams tenka esminis vaidmuo skatinant vaikų žingeidumą, vaizduotę ir norą eksperimentuoti, taip pat padedant jiems išsiugdyti ne tik pagrindinius gebėjimus ir įgyti konkrečių žinių, bet ir įgyti universaliųjų gebėjimų, kurių reikia kūrybingumui ir novatoriškumui, kaip antai kritinis mąstymas, problemų sprendimas ir gebėjimas imtis iniciatyvos;
3. mokymasis žaidžiant, kuris gali apimti pedagoginiu požiūriu naudingus žaidimus ir skaitmenines priemones, skatina ne tik vaizduotę, intuityvumą ir žingeidumą, bet ir sugebėjimą bendradarbiauti bei spręsti problemas, todėl yra svarbus kiekvieno vaiko vystymuisi ir mokymuisi, ypač ankstyvame amžiuje;
4. visam tam turėtų būti skirta itin daug dėmesio modernizuojant pedagoginius metodus, mokymo išteklius ir mokymosi aplinką, taip pat mokytojų ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistų pirminio mokymo ir tęstinio profesinio tobulinimosi procese, kuriais turi būtų užtikrinta, kad jie sugebėtų puoselėti vaikų kūrybingumą ir novatoriškumą šiuos principus taikydami mokymo veikloje;

ir skaitmeninės kompetencijos klausimu:

5. nors skaitmeninės priemonės negali būti naudojamos kaip pagrindinės klasėje vykdomos veiklos, įgyjamos patirties ir dėstomos medžiagos pakaitalas, tokių priemonių suteikimas ir jų integravimas į mokymo ir mokymosi procesą tam tikrais atvejais gali prisidėti prie mokymosi proceso kokybės ir veiksmingumo gerinimo, taip pat prie mokinių motyvacijos, supratimo ir mokymosi rezultatų gerinimo;

⁽¹⁾ OL C 393, 2012 12 19, p. 11.

⁽²⁾ OL C 183, 2014 6 14, p. 22.

⁽³⁾ Šiose išvadose nurodomi ugdymo laikotarpiai iš esmės atitinka:

- ISCED 0.2 lygį (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos): „Švietimo programos, kuriomis siekiama remti ankstyvąjį ugdymą rengiantis mokymuisi mokykloje ir dalyvavimui visuomenės gyvenime. Programos, skirtos vaikams nuo 3 metų iki jiems pradedamas teikti pradinis ugdymas.“
- ISCED 1 lygį (pradinio ugdymo programos): „Programos, paprastai skirtos mokinių pagrindiniams gebėjimams skaitymo, rašymo ir matematikos srityje ugdyti, kuriomis sukuriama tvirtas pagrindas mokymuisi.“

6. siekiant užtikrinti veiksmingą ir pagal amžių tinkamą skaitmeninės kompetencijos ugdymą ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir pradinio ugdymo įstaigose itin daug dėmesio turėtų būti skirta pedagoginiams metodams, vertinimui, pedagoginiams ištekliams ir mokymosi aplinkai, taip pat pagalbai sumažinti skaitmeninę atskirtį;
7. ne mažiau svarbu, kad tam būtų skirta itin daug dėmesio tiek mokytojų, tiek ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistų rengimo ir tęstinio profesinio tobulinimosi procese, siekiant užtikrinti, kad jie išsiugdytų gebėjimą bei įgūdžius ir ištobulintų metodus siekiant skatinti veiksmingą ir atsakingą naujų technologijų naudojimą pedagoginiams tikslams ir remti vaikų skaitmeninės kompetencijos ugdymą;
8. pasaulyje, kuriame daugelis vaikų linkę gana laisvai naudotis skaitmeninės žiniasklaidos priemonėmis, švietimui ir mokymui taip pat tenka svarbus vaidmuo propaguojant saugų ir atsakingą skaitmeninių priemonių naudojimą ir ugdant gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, t. y. gebėjimą ne tik prieiti prie skaitmeninėmis priemonėmis sukurtu turinio, bet – o tai yra kur kas svarbiau – ir interpretuoti tokį turinį, juo naudotis ir dalintis, jį kurti ir kritiškai vertinti,

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ, DERAMAI ATSIŽVELGIANT Į SUBSIDIARUMO PRINCIPĄ IR INSTITUCIJŲ AUTONOMIJĄ,

kūrybingumo ir novatoriškumo klausimu:

1. paraginti mokytojų rengimo įstaigas, ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistų rengimo įstaigas ir kvalifikacijos tobulinimo kursų rengėjus adaptuoti savo programas taip, kad būtų galima taikyti naujas mokymosi priemones ir parengti tinkamus pedagoginius metodus, kad nuo ankstyvo amžiaus būtų puoselėjamas kūrybingumas ir novatoriškumas;
2. paraginti švietimo paslaugų teikėjus arba tam tikrais atvejais atitinkamas institucijas tinkamai aprūpinti mokyklas ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros įstaigas, siekiant puoselėti kūrybinius ir novatoriškus gebėjimus;
3. paraginti tiek mokytojams, tiek ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistams skirtų pirminio ir tęstinio profesinio tobulinimosi programų rengėjus apsvarstyti veiksmingus metodus, kuriais būtų puoselėjamas žingeidumas, eksperimentavimas, kūrybiškas bei kritinis mąstymas ir kultūros pažinimas, pavyzdžiui, pasitelkiant meną, muziką ir teatrą, ir išnagrinėti kūrybinių partnerystės teikiamas galimybes;
4. skatinti vaikų formaliojo ir neformaliojo mokymosi bei savišvietos veiklos, skirtos kūrybingumui ir novatoriškumui puoselėti, plėtojimą, kartu pripažįstant ir svarbų tėvų bei šeimų vaidmenį;

ir skaitmeninės kompetencijos klausimu:

5. užtikrinti geresnes galimybes naudotis IRT ir sudaryti palankesnes sąlygas IRT skatinimui, taip pat skaitmeninės kompetencijos ugdymui, ikimokyklinio ugdymo ir pradinio ugdymo metu pagal amžių tinkamu būdu supažindinant su skaitmeninėmis priemonėmis ir jas integruojant, kartu pripažįstant svarbų tėvų ir šeimų vaidmenį, taip pat skirtingus mokymosi poreikius, būdingus skirtingiems amžiaus tarpsniams;
6. skatinti plėtoti ir naudoti skaitmenines priemones mokymo tikslams ir pedagoginius metodus, kurie gali prisidėti prie kompetencijos gerinimo visose srityse, įskaitant visų pirma raštingumą, skaičiavimą, matematinius, gamtos mokslų, technologijų gebėjimus ir užsienio kalbas, siekiant išspręsti kai kurias neseniai atliktuose tarptautiniuose tyrimuose akcentuotas problemas⁽¹⁾;
7. paraginti švietimo paslaugų teikėjus arba tam tikrais atvejais atitinkamas institucijas tinkamai aprūpinti mokyklas ir ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikiančias įstaigas, siekiant skatinti pagal amžių tinkamu būdu ugdyti skaitmeninę kompetenciją, visų pirma plečiant aprūpinimą įvairiomis skaitmeninėmis priemonėmis ir infrastruktūra;
8. paraginti mokytojų ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistų rengėjus, mokytojus, ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistus ir mokyklų vadovus tiek pirminio, tiek tęstinio profesinio tobulinimosi metu patiems ugdyti tinkamo lygio skaitmeninę kompetenciją, įskaitant gebėjimą naudoti IRT mokymo tikslams, taip pat plėtoti veiksmingus metodus, kuriais nuo ankstyvo amžiaus būtų skatinamas gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis;

(¹) Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) 2012 m. rezultatai (buvo tiriami 15 metų moksleivių gebėjimai skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų srityje) rodo pažangą, padarytą siekiant 2020 m. lyginamojo standarto, pagal kurį pagrindinius gebėjimus prastai įgyjantys asmenys sudarytų ne daugiau kaip 15 %, nors visos ES rodikliai matematikos srityje gerokai atsilieka. Rekomenduojama dėti nuolatinės pastangos visose srityse, visų pirma dėmesį skiriant mokiniams, gyvenantiems blogomis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis. Pirmojo Europos kalbinės kompetencijos tyrimo (2012 m.) rezultatai rodo apskritai žemą tiek pirmosios, tiek antrosios užsienio kalbų, kurios buvo testuotos, kompetencijos lygį, tačiau skirtingose valstybėse narėse rezultatai skiriasi.

9. išnagrinėti galimybes panaudoti skaitmenines priemones padedant mokytiis įvairiomis aplinkybėmis ir teikiant individualiau pritaikytą mokymą, kuris gali tikt labai įvairių gebėjimų vaikams – nuo labai talentingų iki nedaug sugebančių, taip pat nepalankiomis sąlygomis gyvenantiems vaikams ir specialių poreikių turintiems vaikams;
10. skatinti mokyklų ir mokytojų bendravimą ir bendradarbiavimą regioniniu, nacionaliniu, europiniu ir tarptautiniu lygiais, be kita ko, pasitelkiant iniciatyvą „eTwinning“;
11. išnagrinėti galimybes bendradarbiauti su atvirojo kodo bendruomene novatoriškų švietimo priemonių ir skaitmeninio kūrybingumo srityje;
12. dėti pastangas skatinant mokymą ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, visų pirma skatinti saugiai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis ikimokyklinio ir pradinio ugdymo metu,

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ IR KOMISIJOS:

1. imtis atitinkamų priemonių ir iniciatyvų, kuriomis būtų siekiama skatinti kūrybingumą, novatoriškumą ir skaitmeninę kompetenciją ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose, veiksmingai pasinaudojant Europos ištekliais, pavyzdžiui, programa „Erasmus+“ bei Europos struktūriniais ir investiciniais fondais, šioms priemonėms ir iniciatyvoms paremti;
2. skatinti ir plėtoti bendradarbiavimą, keitimąsi gerąja patirtimi ir tarpusavio mokymąsi apie kūrybingumo, novatoriškumo ir skaitmeninės kompetencijos skatinimą ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose, taip pat pasitelkiant neformalųjų mokymąsi ir savišvietą;
3. atlikus tyrimus nustatyti, kokius metodus ir praktiką mokytojai ir ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros specialistai galėtų veiksmingiausiai taikyti kiekvienu ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir pradinio ugdymo etapu siekiant padėti vaikams plėtoti kūrybinius ir novatoriškus gebėjimus, taip pat ugdyti skaitmeninę kompetenciją. Šioje srityje apsvarstyti galimybę prirreikus įgyvendinti ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros kokybės sistemos pagrindinius principus,

IR PRAŠO KOMISIJOS:

1. tęsti programos „ET 2020“ Universaliųjų gebėjimų ir Skaitmeninio mokymosi ir mokymosi internetu darbo grupių šiuo metu vykdomą darbą, siekiant puoselėti kūrybingumą, novatoriškumą ir skaitmeninę kompetenciją, kai tinkama, nuo ankstyvo amžiaus;
2. Europos lygiu skatinti bendradarbiavimą ir abipusį mokymąsi, tiek pagal strateginę programą „ET 2020“, tiek pagal programą „Erasmus+“;
3. pasitelkiant esamas priemones ir ataskaitas tęsti šiose išvadose minimų sričių stebėseną, tuo pačiu vengiant bet kokios papildomos administracinės naštos.

PRIEDAS

Papildoma susijusi informacija

1. ES aukšto lygio raštingumo didinimo ekspertų grupės galutinė ataskaita, 2012 m. rugsėjo mėn. ⁽¹⁾;
2. 2013 m. rugsėjo 25 d. Komisijos komunikatas „Atviresnis švietimas: visiems prieinamas novatoriškas mokymas (is) naudojantis naujomis technologijomis ir atviraisiais švietimo ištekliais“ ⁽²⁾;
3. 2013 m. Europos Komisijos leidinys „Comenius – gerosios praktikos pavyzdžiai“ ⁽³⁾;
4. 2013 m. Europos Komisijos, Europos mokyklų tinklo ir Lježo universiteto leidinys „Mokyklų apklausa. IRT švietimo srityje“ ⁽⁴⁾;
5. 2013 m. EBPO leidinys „Novatoriška mokymosi aplinka“ ⁽⁵⁾;
6. 2014 m. gruodžio 11 d. Briuselyje vykusio Europos aukšto lygio konferencija „Švietimas skaitmeniniame amžiuje“;
7. 2014 m. Ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros teminės darbo grupės ataskaita „Pasiūlymas dėl ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros kokybės sistemos pagrindinių principų“ ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Žr. http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/literacy-report_en.pdf

⁽²⁾ Dok. 14116/13 + ADD 1.

⁽³⁾ Žr. http://ec.europa.eu/education/library/publications/2013/comenius_en.pdf

⁽⁴⁾ Žr. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/KK-31-13-401-EN-N.pdf>

⁽⁵⁾ Žr. http://www.oecd-ilibrary.org/education/innovative-learning-environments_9789264203488-en

⁽⁶⁾ Žr. http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/archive/documents/ecec-quality-framework_en.pdf